

ПОЗИЦІЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЩОДО УТВОРЕННЯ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті розглядаються геополітичні передумови утворення Західноєвропейського союзу. З'ясовується роль та внесок Великої Британії у створення цієї організації. Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю переосмислення засад європейської політики у сфері безпеки внаслідок останніх подій в Україні та недослідженістю британської точки зору щодо розбудови нової системи безпеки у повоєнній Європі.

Більшість дослідників у питанні вивчення післявоєнних концепцій світової та європейської безпеки концентрує свою увагу на підходах СРСР та США. Це зумовлено більшим впливом та можливостями цих країн втілювати у життя власні теорії. В свою чергу, після завершення Другої світової війни, вплив Великої Британії на світові геополітичні процеси було істотно зменшено через низку об'єктивних причин. Також актуальність цієї роботи зумовлена загостренням сучасного міжнародного становища, необхідністю з'ясування ролі Англії в побудові системи безпеки у повоєнній Європі.

Важливим є і дослідження проблеми входження Великої Британії в європейське співтовариство. Також сьогодні Україна намагається приєднатися до європейського співтовариства. Тому важливо ознайомитись з досвідом розвитку об'єднаної Європи в цілому, та, на прикладі військово-політичної інтеграції, зокрема.

Головним завданням дослідження є з'ясування ролі та значення Великої Британії у створенні Західноєвропейського союзу. Для вирішення поставленої мети увага приділяється висвітленню міжнародного становища після завершення Другої світової війни, позиціям країн-учасниць антигітлерівської коаліції щодо розбудови нової системи безпеки у Європі та важливості утворення такої оборонної системи для Великої Британії.

Об'єктом дослідження виступає зовнішня політика Великої Британії у сфері європейської безпеки після завершення Другої світової війни. Предметом роботи є внесок Великої Британії у створення Західноєвропейського союзу.

Велика Британія стала одним з центрів європейської військово-політичної інтеграції. Необхідність початку інтеграційних процесів у такому форматі була зумовлена загрозою поширення радянського впливу вглиб європейського континенту. Позиція США також істотно вплинула на початок формування нової європейської організації безпеки. Ця теза підтверджується тим, що реалізація «Плану Маршалла» та заохочення британських ініціатив щодо розбудови нової європейської системи безпеки стали важливим імпульсом для утворення оборонного континентального блоку держав. Однак вирішальна роль у реалізації ідеї створення Західноєвропейського союзу належить британському уряду на чолі з К. Еттли. Незважаючи на складні геополітичні умови, британським дипломатам вдалося відстояти національні інтереси та вибудувати новий зовнішньополітичний курс держави, спрямований на розбудову якісно нової системи європейської безпеки. Одним із основних завдань нової концепції у сфері безпеки було глибоке інтегрування у неї Західноєвропейських країн.

Ключові слова: Західноєвропейський союз, Велика Британія, система безпеки, Європа, інтеграція.

Після завершення Другої світової війни перед європейськими країнами постало питання утворення нової системи безпеки в регіоні. Загострив ситуацію і розкол антигітлерівської коаліції, який фактично був констатований Уїнстоном Черчилем у його знаменитій Фултонській промові. Самі ж західноєвропейські держави вважали, що утворення нових військових блоків, в яких об'єднуються демократичні держави, врятує світ

від нового масштабного збройного конфлікту. Майбутня міжнародна організація повинна була мати виключно оборонний характер. Саме Західноєвропейський союз став одним із перших таких блоків.

Вітчизняна історіографія майже повністю оминула заявлену проблему. Метою статті є з'ясування ролі Великобританії у процесі створення Західноєвропейського союзу. Для реалізації

поставленої мети слід визначити причини та передумови створення цієї організації та важливість цих процесів для офіційного Лондону.

Вже наприкінці 1945 р. американські та британські правлячі кола остаточно зрозуміли, що ані Потсдамська мирна конференція, ані інші спроби налагодження тіснішого контакту з СРСР не мали результатів, адже в Москві намагалися максимально розширити власну зону впливу в Європі. Особливо гострі суперечності виникли навколо Польщі, Болгарії та Румунії. Проте відчувалася напруженість і в переможених Німеччині та Італії.

Саме в цей період формувалися ті зони впливу, які розділили не лише Європу, але і весь світ на майбутні пів століття. І якщо радянська сфера впливу поширилась головним чином на східноєвропейські країни та, частково, Грецію, то під проводом США згуртувались західноєвропейські держави та Японія.

Великий вплив на втрату демократичними країнами останніх ілюзій щодо радянської поведінки у повоєнному світі мало есе американського дипломата Джорджа Кеннана, яке побачило світ 22 лютого 1946 р., більш відоме як «Довга телеграма». В тексті своєї доповідної записки автор чітко та послідовно обґрунтував неможливість рівноправної співпраці з СРСР. Важливим для зміни відносин між колишніми союзниками по антигітлерівській коаліції був також меморандум Державного департаменту, який було оприлюднено 1 квітня 1946 р. Його автором був службовець Х.Ф. Метьюз. Цей документ був фактично одним з перших, в якому було офіційно задекларовано існування непорозуміння та суперечностей між США та СРСР у сфері міжнародних відносин. Автор пояснював існування цих суперечностей сутністю радянської держави, постійним відчуттям небезпеки та бажанням розширити власну сферу впливу. Крім того автор прогнозував виникнення суперечностей між США та СРСР щодо поширення впливу на Східну, Центральну, Південно-Східну Європу та Скандинавію [1, с. 404].

Прискорило нарощування взаємної недовіри і запровадження Сполученими Штатами «плану Маршалла». Цей крок, «якщо не зумовив, то прискорив початок Холодної війни» [2, с. 11]. До того ж варто зазначити, що після провалу московської конференції міністрів закордонних справ, яка відбулася у березні 1947 р. американські правлячі кола зрозуміли і необхідність економічного та стратегічного об'єднання Європи та залучення до такого об'єднання територій Німеччини, які були окуповані Західними союзниками. Стало

зрозумілим те, що за допомогою «плану Маршалла» США хочуть максимально розширити свою сферу впливу на європейському континенті, а окупована союзниками частина Німеччини повинна стати основним прикладом реалізації цієї економічної програми.

Великі надії щодо відстоювання власних інтересів в Європі США поклали і на Велику Британію. Майже відразу після завершення Другої світової війни американське керівництво усвідомило те, що втілити у життя концепцію «чотирьох поліцейських» (Великої Британії, Китаю, СРСР та США), яка була запропонована Франкліном Рузвельтом, неможливо. Саме тому у Вашингтоні були змушені повернутися до концепції збереження рівноваги. Цю позицію активно підтримували британські правлячі кола, адже вона була доволі успішною для Великої Британії ще від кінця XVIII ст.

Західноєвропейські уявлення про нову систему безпеки того часу базувалися на трьох основних принципах: «...утворення сильної Європи, в процесі її політико-економічної стабілізації та розвитку процесу інтеграції в якій спочатку переважала не економічна, а військово-політична домінанта; залучення до західного блоку західнонімецької держави; розширення американської присутності на континенті. Щодо останнього, то, викладаючи у таємному посланні Джорджу Маршаллу свою концепцію Західноєвропейського союзу, міністр закордонних справ Великої Британії Ернст Бевін підкреслював, що забезпечення безпеки Західної Європи «може бути досягнутим лише у співпраці зі Сполученими Штатами» [3, с. 188].

Можна стверджувати, що одним з ініціаторів консолідації західноєвропейських країн був британський міністр закордонних справ Е. Бевін. Він послідовно відстоював ідею об'єднання європейських країн ще в часи Другої світової війни, розглядав майбутній союз як «третю силу», яка зможе протистояти поширенню радянського впливу вглиб континенту. За розрахунками британського дипломата, провідну роль у цьому об'єднанні повинна була відігравати саме Велика Британія. Проте вплив Лондону на зовнішньополітичні процеси в Європі, як і у світі загалом, поступово зменшувався. Це було пов'язано з економічними, соціальними та політичними наслідками ведення війни проти Німеччини та її союзників. Правлячі кола Великої Британії вже на завершальному етапі Другої світової війни майже остаточно усвідомили те, що повністю відновити міжнародний вплив країни буде практично неможливо.

Основним суперником Великої Британії у боротьбі за роль об'єднувача європейських країн постала Франція. В Парижі продовжували обговорювати можливе поновлення «німецької загрози». Однак поступово французи відмовились від підтримки ідеї розділення Німеччини. Навпаки, популярності набувала концепція залучення Західної Німеччини до розбудови нової організації безпеки на континенті. Це явище було тимчасовим і його виникнення можна повністю пов'язати із тодішнім головою міністерства закордонних справ країни Жоржем Бідо, який виступав із послідовною критикою соціалістичних та комуністичних ідей. Французьке керівництво прагнуло відновити міжнародний авторитет держави, який було втрачено після швидкої капітуляції в ході Другої світової війни. Загалом Францією було розгорнуто достатньо енергійну та копітку працю, направлену на заохочення європейських країн гуртуватися саме під її проводом для утворення: «...ядра третьої сили, здатного у необхідному випадку протистояти двом іншим міжнародним силам: США та СРСР» [4, с. 66]. Можна стверджувати, що в Лондоні просто недооцінили можливості свого безпосереднього конкурента та переоцінили свої власні сили. Проте підґрунтям військово-політичної інтеграції західноєвропейських країн повинна була стати саме співпраця у сфері економіки. Прекрасно розуміючи це, правлячі кола Франції взяли за реалізацію передусім важливих для національного капіталу інтеграційних проєктів.

Після завершення Другої світової війни Велика Британія постала абсолютно знекровленою в економічному, військовому та політичному вимірах. Розуміючи втрату власного авторитету у міжнародному середовищі, правлячі кола британського політикуму поступово були змушені відмовитись від амбіцій повноцінної світової держави. Тепер британський уряд намагався утвердити становище своєї країни як привілейованого союзника США у Європі. Необхідність американської допомоги було важко переоцінити для тодішньої Великої Британії, адже вплив прокомуністичних ідей ширився європейським континентом дуже швидко. Міністр закордонних справ Великої Британії вважав: «Європа, що буде поливатися англійськими садівниками з американських бочок наповнених водою, розквітне та перетвориться на щасливий Західний сад Раю» [2, с. 13].

Однак на усі прохання про допомогу офіційний Вашингтон відповідав вимогами про те, що спочатку потрібно провести об'єднання

декількох європейських держав в єдиний блок. Така позиція уряду США є цілком зрозумілою, адже об'єднані країни Західної Європи могли б краще протистояти радянській небезпеці, до того ж, надання переваг у зовнішньополітичних відносинах одній з європейських країн могло б зашкодити відносинам з іншими демократичними режимами на європейському континенті.

Початком європейської військово-політичної інтеграції варто вважати Дюнкерську угоду, яку підписали Велика Британія та Франція у березні 1947 р. Саме цей документ став фундаментом майбутнього Західноєвропейського союзу, який утворився через рік. Важливим у підписанні угоди в Дюнкерку є те, що дві найсильніші держави Європи продемонстрували свою єдність та готовність разом відстоювати безпеку в регіоні. Символічним є і місце підписання угоди, адже саме в Дюнкерку у 1940 р. відбулася відома евакуаційна операція, яку називають «Дюнкеркське диво». Ця операція була дуже важливою для союзників у вельми складний період Другої світової війни. Дія цього документу формально спрямована проти ймовірного відродження військової загрози з боку Німеччини. Однак більшість фахівців у сфері міжнародних відносин розуміли, що одним із завдань договору стане стримування радянської експансії вглиб європейського континенту.

Перші контакти між британським та французьким урядами щодо питання розбудови нової системи безпеки в Європі відбулись під час проведення Лондонської сесії Ради міністрів закордонних справ наприкінці 1947 р. Саме тоді відбулись неофіційні переговори між Е. Бевіном та Ж. Бідо, спрямовані на пошуки компромісу в питанні європейської безпеки. Саме в цей час представники обох країн остаточно зрозуміли, що задля отримання підтримки з боку США потрібно якомога швидше утворити нове європейське об'єднання. Важливість американської допомоги та погіршення відносин між СРСР та Західними союзниками мали великий вплив на зближення Великої Британії та Франції в той період. Намагаючись заручитися підтримкою Франції у справі розбудови нової системи безпеки, британський уряд переслідував цілком конкретні зовнішньополітичні цілі. Зокрема, необхідно було будь-якою ціною обмежити радянський вплив на Францію та зменшення вірогідності ймовірного посилення реваншистських настроїв у Німеччині [2, с. 13].

Саме підписання Дюнкерської конвенції стало початком якісно нової віхи не лише британсько-французьких відносин, але й

фактичним початком європейської інтеграції. Е. Бевін звернув увагу і на значенні цієї угоди для британсько-французьких відносин. Британський міністр закордонних справ також чітко виразив головні завдання цього пакту. Офіційно головною метою підписання договору було унеможливлення нового прояву агресії з боку Німеччини: «Ми заявляємо Німеччині, що у випадку відродження мілітаризму або інших спроб домінування, Франція та Англія вставши плечем до плеча, направлять усі свої сили на припинення таких дій...» [5]. Другою причиною підписання пакту постала необхідність загальної консолідації між урядами Великої Британії та Франції: «...забезпечує основу для розвитку на максимальній швидкості англійсько-французької співпраці» [5]. Значення цієї угоди для обох сторін мало низку внутрішньополітичних аспектів. Наприклад, у Франції була заспокоєна громадська думка, яка боялась поновлення мілітаризації сусідньої Німеччини, тоді як Велика Британія змогла переконати населення своєї країни у тому, що Франція остаточно обрала шлях демократизації та не буде розглядати СРСР як можливого стратегічного партнера. Необхідність зближення між цими двома країнами також була зумовлена і складним економічним становищем обох держав. Проте., саме дії британського політикуму змогли: «... повернути французьких лідерів до поступового розуміння у 1947 р., що Ради, а не Німеччина являють собою головну перешкоду на шляху до нового порядку в Європі» [2, с. 12].

Наступним важливим кроком для військової інтеграції в Європі було утворення першого військово-політичного блоку, яким і постав Західноєвропейський Союз. Фактично це було розширенням дії Дюнкеркської угоди на інші країни Європи. І знову одну з головних ролей у створенні цього союзу відіграла Велика Британія. Спочатку Лондон став посередником між США та іншими європейськими країнами у розширенні дії «плану Маршалла» на континенті. Саме британці були найбільшими прибічниками поширення економічної допомоги з боку США в Європі. Важливим є і той факт, що британським дипломатам порівняно швидко вдалося переконати своїх французьких колег та французьку громадськість у тому, що Німеччина вже не є агресором і навряд чи стане ним у майбутньому. Однак процес підписання угоди був не простим. Вже на той час у французькому суспільстві були достатньо поширені ліві політичні ідеї та спрямування. Франція ставилася до британської пропозиції про підписання

угоди з недовірою. Паризький уряд вагався через дві цілком конкретні причини. По-перше, через побоювання виникнення масових громадських заворушень, організованих комуністичними лідерами країни, а по-друге, через сумніви у реальній ефективності такої угоди для держави.

Вперше про необхідність утворення Західного Союзу та формат його існування офіційно було проголошено 22 січня 1948 р., під час промови Е. Бевіна в Палаті громад. Реакція британського політикуму була загалом схвальною і вже на початку березня того ж року офіційний Лондон звернувся до Вашингтона із пропозицією якомога швидшого початку переговорів щодо утворення такої організації.

Першопочатково Е. Бевін, на відміну від французьких дипломатів, запропонував багатосторонній формат майбутнього договору: із залученням Бельгії, Нідерландів та Люксембургу. До стратегічних планів британського уряду входило і майбутнє розширення блоку із включенням до його складу Італії, Греції, Португалії та країн Скандинавії [3, с. 189]. Британські дипломати також наголошували на тому, що майбутній союз повинен ґрунтуватися на основних принципах та положеннях Дюнкеркської угоди. Ж. Бідо, у свою чергу, наполягав на залученні до переговорного процесу лише Бельгії.

20 та 22 січня 1948 р. Е. Бевін своїми програмними виступами у британському парламенті та Гарварді поклав початок переговорів між британським та французьким урядами. Британський політик також під час візиту до Нової Зеландії зазначив, що Велика Британія вже має досвід існування Британської співдружності, отже, на думку Е. Бевіна, зможе брати активну участь у процесі формування нової континентальної організації: «Тепер, коли ми погодилися на політику об'єднання для Західної Європи... можливо у нас є підстави сказати Західній Європі: «Ти розділена на дрібні частини, ти стиснута у своїх уявленнях, ми досягаємо успіхів з політикою, яка є більш сміливою, ширшою. Ви можете не сумніватися у нашій науковій потужності, історичному розвитку та нашому власному багатстві. І в тому, що нічого цього не буде без розуміння та прийняття миру на цьому великому континенті» [6].

Безпосереднім приводом для підписання угоди стали події, які відбулися у лютому 1948 р. у Чехословаччині. Внаслідок політичної кризи, яка охопила країну, до влади прийшли представники комуністичної партії. Через ці події європейські демократичні країни були змушені активізувати співпрацю у галузі

континентальної безпеки. Про всеохоплюючу напруженість у британсько-радянських відносинах свідчить публікація у газеті «The Times» від 12 лютого 1948 р., в якій йдеться про зухвалих радянських урядовців, які своїми діями унеможливають та зашкоджують існуванню вже існуючих шлюбів між британськими та радянськими громадянами [7].

Вже 17 березня 1948 р. договір про утворення Західного Союзу було підписано у Брюсселі Великою Британією, Бельгією, Нідерландами, Люксембургом та Францією. Преамбула договору містила прямі посилання на ті принципи, які були затверджені Статутом Організації Об'єднаних Націй [8, с. 57]. Сам договір передбачав співпрацю в економічній, соціальній та культурних сферах. Згідно тексту договору, передбачалося утворення Консультативної ради. До її складу входило п'ять міністрів закордонних справ, які збиралися не рідше одного разу на три місяці. Потрібно зазначити, що економічний блок цієї угоди було значно розширено через звинувачення з боку бельгійських дипломатів у завуальованій спрямованості договору проти СРСР.

Проте, головним аспектом угоди безперечно залишалось військове співробітництво його підписантів. Відповідно до тексту договору, країни-учасниці зобов'язувались узгоджувати зовнішньополітичний та військовий курс, створити спільне військове командування та налагодити спільне виробництво озброєння [9]. Утворено постійний військовий комітет, який було розташовано у Лондоні. Очолив його

відомий британський фельдмаршал Бернард Монтгомері. Цей договір можна вважати частковою реалізацією ідеї Уїнстона Черчіля про створення «сполучених штатів Європи» [10, с. 28]. Британська громадськість також підтримувала початок європейської військово-політичної інтеграції, адже вбачала в ньому можливість отримання підтримки з боку США.

Отже, саме Велика Британія була одним із головних ініціаторів початку військово-політичної інтеграції в Європі. Це було зумовлено розумінням небезпеки для демократичних суспільств Західної Європи, яке виникало через поширення радянської сфери впливу на континенті. Важливим аспектом для початку військово-політичної інтеграції в Європі була її підтримка з боку США. Адже саме «план Маршалла» та заохочення британських ініціатив щодо розбудови нової системи безпеки Старого Світу надали важливого імпульсу для створення таких організацій як Західноєвропейський союз. Потрібно зазначити, що саме британський уряд на чолі з Клементом Еттли зробив вирішальний внесок у створення Західноєвропейського союзу. Намагаючись максимально захистити національні інтереси в Європі, британські дипломати змогли сформулювати ефективний зовнішньополітичний курс, спрямований на побудову нової системи безпеки на континенті із залученням до неї великої кількості західноєвропейських країн та чітко дотримуватись його. Великим успіхом британських дипломатів варто вважати й підтримку тісної та взаємовигідної співпраці зі США.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Киссинджер Г. Дипломатия / Г. Киссинджер. – М. : Ладомир, 1997. – 848 с.
2. Kaplan Lawrence S., NATO 1948: The Birth of the Transatlantic Alliance. Rowman & Littlefield publishers.
3. Егорова Н. И. Военно-политическая интеграция стран Запада и реакция СССР (1947–1953 гг.). / Н.И. Егорова // Холодная война 1945–1963 гг.: сборник статей: историческая ретроспектива / [отв. ред. Н.И. Егорова, А.О. Чубарьян]. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2003. – С. 187–222.
4. Малашенко О.А. Военная политика Франции в контексте европейской военно-политической интеграции: история и современность / О.А. Малашенко // Армия и общество. – 2007. – № 4. – С. 65–73.
5. Dunkirk treaty ratified. Mr. Bevin on economic cooperation // The Times. – 1947. – 9 Sept.
6. Western Union. Mr. Bevin on bolder policy // The Times. – 1948. – 7 Febr.
7. Soviet wives. To the editor of The Times // The Times. – 1948. – 12 Febr.
8. История международных отношений: В 3-х т. // Под ред. А. Торкунова, М. Наринского. – М. : Аспект Пресс, 2012. – Т.2. – 496 с.
9. The text of Brussels treaty [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weu.int/Treaty.htm>
10. Очканов С.А. Роль Великобритании в развитии внешнеполитической и военно-политической интеграции в Западной Европе (1979–1990 гг.): дис... канд. ист. наук: 07.00.03 / Очканов Святослав Анатольевич. – Томск, 2011. – 222 с.

ПОЗИЦИЯ ВЕЛИКОБРИТАНИИ В ВОПРОСЕ СОЗДАНИЯ ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

В статье рассматриваются геополитические причины создания Западноевропейского союза. Показана роль Великобритании в создании этой организации. Актуальность выбранной темы обусловлена необходимостью переосмысления принципов европейской политики в сфере безопасности в связи с последними событиями в Украине и слабой исследованностью британской позиции касательно построения новой системы безопасности в послевоенной Европе.

Большинство исследователей вопроса послевоенных концепций мировой и европейской безопасности акцентируют свое внимание на подходах СССР и США. Это обусловлено большим влиянием и возможностями этих стран воплощать в жизни собственные теории. После окончания Второй мировой войны влияние Великобритании на мировые геополитические процессы было значительно уменьшено из-за ряда объективных причин. Также актуальность исследования обусловлена обострением современного международного положения, необходимостью выяснения роли Англии в построении системы безопасности в послевоенной Европе.

Важным аспектом работы является и изучение проблемы вхождения Великобритании в европейское сообщество. Также и Украина сегодня пытается присоединиться к европейскому сообществу. Поэтому важно ознакомиться с опытом развития объединенной Европы в целом, и, на примере военно-политической интеграции, в частности.

Главной задачей исследования является выяснение роли и значения Великобритании в создании Западноевропейского союза. Для решения этого вопроса большое внимание уделяется демонстрации международного положения после Второй мировой войны, позициям стран-участниц антигитлеровской коалиции в вопросе создания новой системы безопасности в Европе и важности создания такой оборонной системы для Великобритании.

Объектом исследования выступает внешняя политика Великобритании в сфере европейской безопасности после окончания Второй мировой войны. Предмет работы – вклад Великобритании в создание Западноевропейского союза.

Великобритания стала одним из центров европейской военно-политической интеграции. Необходимость начала интеграционных процессов в таком формате была обусловлена угрозой распространения советского влияния вглубь европейского континента. Позиция США также существенно повлияла на начало формирования новой европейской организации безопасности. Этот тезис подтверждается тем, что реализация «Плана Маршалла» и поддержка британских инициатив в сфере построения новой европейской системы безопасности стали важным импульсом для создания континентального оборонного блока государств. Однако решающая роль в реализации идеи создания Западноевропейского союза принадлежит, все-таки, британскому правительству во главе с К. Эттли. Несмотря на сложные геополитические условия, британским правящим кругам удалось отстоять национальные интересы и построить новый внешнеполитический курс государства, направленный на создание качественно новой системы европейской безопасности. Одной из основных задач новой концепции в сфере безопасности стало глубокое интегрирование в нее стран Западной Европы.

Ключевые слова: Западноевропейский союз, система безопасности, Великобритания, Европа; интеграция.

THE GREAT BRITAIN POSITION IN THE QUESTION OF CREATION THE WESTERN EUROPEAN UNION

This article focuses on the geopolitical background of the Western European Union formation. The paper also explores the role and contribution of Great Britain to formation of this organization. The timeliness of the chosen topic is stipulated by the necessity of reconsideration of the European Union basic principles in the field of security due to the recent events in Ukraine, lack of analysis of British point of view regarding security foundations in post-war Europe.

A number of scholars concentrate their attention on USSR and USA approaches on the issue of post-war security development concepts studies. This is determined by the great influence and capabilities of these countries to implement their concepts. After the end of the Second World War

the USA influence on the world's geopolitical processes was greatly reduced owing to a number of reasons. It is also considered to be timely to establish the role of Great Britain in post-war security system development in connection with the aggravation of the current international situation. Within the framework of our paper it is essential to explore the problem of Great Britain's integration to the European community.

For the moment Ukraine is trying to join the European Union. This gives a reason to get acquainted with the development experience of the consolidated Europe in whole and military and political integration.

The main goal of the research is the investigation of the role and importance of Great Britain's contribution to Western European Union. On the way to achieve the set goal the consideration is given to such issues as presentation of international situation after the Second World War, viewpoints of anti-Hitler coalition member-state regarding a new security system development in Europe and importance of defense forging for Great Britain.

The target of the research is determined as the Great Britain's international policy in the field of European security after the end of the Second World War. The subject of the research is the Great Britain's contribution to the foundation of the Western European Union. The paper examines the reasons of Western European Union formation as well as the role of Great Britain in his process.

After the Second World War the European countries had to solve the problem of a new security system in the region. The situation was aggravated by the rift in anti-Hitler coalition that was actually stated in Winston Churchill's famous Fulton speech. The west European countries believed that formation of new military blocks that would unite democratic states, would prevent the world from a new large-scale military conflict. The future international organization should have exclusively defensive mode. The West European Union was exactly one of the first blocks of such a kind.

The Dunkirk agreement that was signed by Great Britain and France on March, 1947, is considered to be the beginning of the European military and political integration. Exactly this document underlay the formation of the future West European Union that would form a year later. The most important thing in Dunkirk agreement is that two the most powerful states in Europe demonstrated their solidarity and willingness to protect the security in the region together. The venue of the Dunkirk agreement ratification is symbolic as well, because in Dunkirk, 1940 took place a famous evacuation operation, more known as «Dunkirk miracle». This operation was extremely important for the allies in such a tough period of the Second World War. The matter of this document was directed against the probable renewal of military threat by Germany. However, the majority of experts in the field of international relations realized that this agreement was also aimed at holding back the Soviet Union expansion inward the European continent.

As the next important step for military integration in Europe serves the formation of the first military and political block, The West European Union. In fact, it meant the expansion of the Dunkirk agreement on the other European states.

The author of the article comes to a conclusion that it is exactly Great Britain that became one of the centers of European military and political integration. The necessity to start integrational processes of such a format was stipulated by the threat of Soviet Union influence expansion inward European continent. USA stance greatly influenced the beginning of a new European security organization formation as well. This thesis is supported by the fact that Marshall Plan realization and encouragement of British initiatives regarding development of a new European security system became an essential impulse for a new continental states block foundation. But a crucial role in realization of Western European Union foundation is possessed by the British government headed by the Clement Richard Attlee. In spite of the complicated geopolitical conditions, British diplomats managed to stand up for national interests and build up a new external policy course, oriented to the development of a whole new system of European security. One of the main tasks of this security concept was deep integration of west European countries.

Keywords: Western European Union; protection system; Great Britain; Europe; integration.

До редакції надійшла 18.02.2015.